

ความสำเร็จและประสบการณ์ในการทำงาน
ระหว่างภาครัฐกับภาคประชากรมอบสวนคดีพิเศษ
โดยนายกิตติพงษ์ กิตยารักษ์ รองปลัดกระทรวงยุติธรรม
รักษาราชการแทนปลัดกระทรวงยุติธรรม

เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๑ เวลา ๑๐.๐๐ น.

ในการประชุมสัมมนาผู้ปฏิบัติงาน โครงการสร้างเครือข่ายและพันธมิตรภาคประชาชน
ณ ห้องพาราโนมา ๑ ชั้น ๑๔ โรงแรม ดิเอมเมอร์อัลด์ ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร

*****

กระผมขอขอบคุณเครือข่ายทุกท่านที่ได้เห็นความสำคัญ และร่วมเป็นเครือข่ายพันธมิตร
ของดีเอสไอแม้ว่าจะเป็นช่วงระยะเวลาเพียง ๑ ปี แต่ต้องขอชื่นชมว่า ดีเอสไอประสบความสำเร็จในการ
สร้างพันธมิตรซึ่งล้วนเป็นผู้นำชุมชนที่สำคัญ และถือว่าเป็นผู้นำทางธรรมชาติในชุมชนต่าง ๆ ที่เป็นผู้หวังดี
ต่อประเทศชาติและเข้ามาทำงานร่วมกัน

ความร่วมมือ หรือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม นับเป็นหัวใจที่
สำคัญที่สุดของความสำเร็จ เพราะเป้าหมายสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรม คือ ความสันติสุข ซึ่งผู้ที่อยู่ใน
ชุมชน ท่ามกลางขนบธรรมเนียมที่ดั้งเดิม มีความสามารถผลักดันให้สังคมร่มเย็นเป็นสุขได้โดยไม่ต้องอาศัย
กระบวนการยุติธรรม

ในประเทศอังกฤษ เซอร์โรเบิร์ต ฟิล อดีต นายกรัฐมนตรีของอังกฤษผู้ก่อตั้งหน่วยตำรวจ
นครบาลในลอนดอน ได้ฝากวาทะเด็ดไว้ว่า “ตำรวจคือประชาชน ประชาชนคือตำรวจ” ซึ่งมีความหมายว่า
การรักษาความสงบสุขของประชาชนสามารถทำได้เมื่อชุมชนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หากมองย้อนกลับ
มายังประเทศไทยของเราก็เป็นเช่นเดียวกัน หากชุมชนใดมีความเข้มแข็ง ย่อมไม่ต้องการพึ่งพาภาครัฐ
เพราะหากภาครัฐมีความเข้มแข็งมากขึ้นเท่าใด แสดงให้เห็นว่าความสำเร็จของกระบวนการยุติธรรมกลับมี
ปัญหา และจากการทำวิจัยพบว่า ร้อยละ ๖๐ ของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจะหลีกเลี่ยงการเป็นพยาน
แม้ว่าจะพบเห็นการประกอบอาชญากรรมก็ตาม

หัวใจของกระบวนการยุติธรรม มีความเชื่อมั่นในเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วม หรือร่วมเป็น
หุ้นส่วน จะเห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมในอดีตเป็นการปล่อยให้ภาครัฐดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว
แต่กระบวนการยุติธรรมยุคใหม่ได้กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน คือ การมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์
ของกระทรวงยุติธรรมที่ว่า ยุติธรรมถ้วนหน้า ประชาชนมีส่วนร่วม กล่าวคือ ความยุติธรรมจะเกิดขึ้นได้ถ้วนทั่ว

เพราะประชาชนร่วมมือกัน ทำให้คนดีไม่ถูกรังแก คนกระทำความผิดถูกลงโทษ และหากผู้กระทำความผิดเกิดความสำนึกในสิ่งที่ตนได้กระทำ สังคมก็พร้อมให้อภัยและให้โอกาส

ขณะนี้ดีเอสไอมีเครื่องมือช่วยสร้างสิ่งที่ดึงดูดใจให้กับสังคมไทย นั่นคือ เครือข่ายและพันธมิตรภาคประชาชนซึ่งมีความสำคัญยิ่งในการกำหนดนโยบายของกระทรวงยุติธรรม เป็นการผนึกกำลังและเป็นผู้บุกเบิก ผลักดันให้นโยบายของกระทรวงยุติธรรมสามารถดำเนินไปได้ เนื่องจากเครือข่ายและพันธมิตรภาคประชาชนมีศักยภาพ มีความเป็นผู้นำโดยธรรมชาติ

ในโอกาสนี้ กระผมขอฝากปัจจัยสู่ความสำเร็จและประสบความสำเร็จในการทำงานระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนกรมสอบสวนคดีพิเศษไว้ ๓ ประการ ดังนี้

๑. การเข้ามามีส่วนร่วม หรือเข้ามาเป็นหุ้นส่วน ร่วมคิด ร่วมวางแผน และได้รับประโยชน์ร่วมกัน และคำว่า “หุ้นส่วน” มีความหมายลึกซึ้งกว่าคำว่า “อาสาสมัคร” แต่ไม่ว่าจะใช้คำใด ก็ไม่สำคัญเท่ากับการคิดต่อว่าเราจะสร้างความเป็นหุ้นส่วนได้อย่างไร เช่น การแก้ปัญหายาเสพติดในชุมชนในอดีตเป็นการนำสมาชิกในชุมชนเข้ามาฝึกอบรมแล้วให้กลับไปดูแลลูกหลานที่ติดยาเสพติด ต่อมาภาครัฐเข้ามาฝึกอบรมเรื่องอื่น ๆ และฝาก “การบ้านใหม่” ทำให้ความร่วมมือของภาครัฐในเรื่องเดิมถูกเบนความสนใจไปกับเรื่องอื่นแทน จนละเลยเรื่องยาเสพติด

๒. การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ หรือปรับวิธีคิด เช่น เรื่องการแก้ไขปัญหาคาการติดยาเสพติด แต่ชุมชนบางแห่งไม่ได้ถูกฝึกให้คิดเป็นเวลานาน จึงคุ้นเคยกับการรอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐ เพียงอย่างเดียว ขณะที่ภาครัฐจะมุ่งเป็นฝ่ายวางแผน เป็นผู้จัดตั้งไปตลอด ซึ่งวิธีการคิดทั้ง ๒ วิธี นี้ต้องเปลี่ยนไป โดยภาครัฐต้องเชื่อว่า ผู้นำมีศักยภาพที่ดีกว่าภาครัฐ และเข้าไปเรียนรู้งาน ขณะเดียวกันประชาชนต้องมองว่างานบางอย่างเป็นหน้าที่ของตน ไม่ใช่เรื่องของภาครัฐหรือกระทรวงยุติธรรมเพียงคนเดียว ไม่ใช่เรื่องที่ต้องพึ่งพาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

๓. การอำนวยความสะดวกยุติธรรมโดยประชาชนมีส่วนร่วม โดยภาครัฐต้องเริ่มตั้งแต่การให้ความรู้ทางกฎหมาย และต้องคิดต่อเนืองว่าจะทำอย่างไร สิ่งใดที่ทำแล้วเป็นประโยชน์กับชุมชน ซึ่งกระทรวงยุติธรรมพยายามคิดว่าจะทำอย่างไรให้เครือข่ายที่มีอยู่ เช่น อสค. ป.ป.ส. ปปง. เชื่อมโยงกัน ซึ่งต้องอาศัยท่านทั้งหลายร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมวางแผนให้กระบวนการยุติธรรมของชาติก้าวหน้าต่อไป

เรียบเรียงโดย / ททัษรัตน์

๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑